

Тема: **Облаштування повоєнного світу.**

- 1.Співвідношення сил на світовій арені.
- 2.Паризька мирна конференція.
- 3.Версальський договір.

Література:

1. Полянський П.Б. Всесвітня історія. 1914 – 1939: Підруч. для 10-го загальноосвіт. навч. закл. / П.Б.Полянський. – К.: Генеза, 2010. – с. 35 – 38
2. Ладиченко Т.В. Всесвітня історія: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.: профіл. рівень / Т.В.Ладиченко, С.О.Осмоловський. – К.: Генеза, 2010. – с.138 - 140

1.Співвідношення сил на світовій арені.

11 листопада 1918 р. закінчилась Перша світова війна, підписано Комп'єнський мирний договір. Боротьба за переділ світу перемістилась за столи переговорів.

Представники країн-переможниць мали вирішити низку питань:

- спільними зусиллями Німеччина переможена, слід вжити заходів, щоб у майбутньому не розгорілась нова війна;
- до влади в Росії прийшли комуністи, які закликали народи до всесвітньої комуністичної революції, що становило загрозу для переможців;
- Центральна та Східна Європа перебували в хаосі, монарші династії Німеччини та Австро-Угорщини зреклися тронів;
- британський і французький уряди впродовж війни підписали низку таємних угод (обіцянка надати Японії особливий статус в Азії, обіцянка Італії повернути деякі території вже не існуючої Австро-Угорської імперії);
- в Східній Європі в результаті національно-визвольних рухів постали самостійні держави: Польща, Чехо-Словаччина;
- війна закінчилась швидше, ніж на це очікували союзники, тому на підготовку мирних договорів і узгодження позицій залишилось мало часу; з'ясувалось, що переможці мають різні погляди на майбутнє повоєнного світу.

Потрібно було враховувати **нове співвідношення сил на міжнародній арені.** США виходили на передові позиції у світі, їхня економічна й військова могутність у період війни дуже зросла. Якщо раніше американці, дотримуючись заповітів свого першого президента Дж. Вашингтона, намагалися не втручатися до справ неспокоїної Європи, то після закінчення світової війни США претендували на роль лідера повоєнного світу.

2.Паризька мирна конференція.

18 січня (час проголошення у 1871 р. Німецької імперії) 1919 р. президент Франції Р.Пуанкаре відкрив Паризьку мирну конференцію. У конференції брали участь 72 делегати з 26 суверенних країн і 4 британських домініонів. Пленарні засідання мали формальний характер, всі важливі питання вирішувались представниками США, Франції, Великої Британії, Японії та Італії. По два представника цих країн склали **Раду десятиох.** Головою обрали французького прем'єра **Жоржа Клемансо.** Працювала Рада **чотирьох** у складі **В.Вільсона, Ж.Клемансо, Д.Ллойд-Джоржа, Р.Орландо.**

На конференцію не було запрошено представників Радянської Росії, країни Антанти не визнавали самого факту її існування. Конференція почала працювати в умовах нового

співвідношення сил на міжнародній арені: після закінчення війни США претендували на роль лідера повоєнного світу.

Цілі держав – переможниць:

В.Вільсон вважав, що США здатні стати рятівником і гарантом миру.

Велика Британія домоглася головної своєї цілі: німецький флот припинив існування, вона встигла захопити німецькі колонії в Африці, турецькі на Близькому Сході, хоча з іншого боку, вона була зацікавлена у збереженні німецької держави для забезпечення рівноваги сил в Європі. Однак домініони стали більш самостійними, зі світового кредитора вона перетворилась на боржника, економіку послаблено, фінанси та торгівля дезорганізовані.

Франція домоглась розчленування Німеччини на науку дрібних держав, що полегшувало загарбання турецьких і німецьких колоній, розширення кордонів за рахунок Німеччини у Європі, повернення Ельзасу та Лотарингії. Франція прагнула отримати понад 50% загальної суми репарацій від Німеччини, не відмовлялась і від провідної ролі в Європі.

Італія домоглась низки територій на Балканах, що входили раніше до Австро - Угорщини.

Японія вимагала передати їй Шаньдун та німецькі колонії в Тихому океані. Її підтримувала Велика Британія, вбачаючи в союзі з нею протизагрози США.

Для України важливого значення набули відносини з іноземними державами. Антанта щодо України проводила провідну політику: з одного боку вона підтримувала російську контрреволюцію, з іншого, вона прагнула утримати УНР від переговорів з Німеччиною (у грудні 1917 р. уряд УНР було визнано).

9 лютого 1918 р. у Брест-Литовську між УНР, Німеччиною та її союзниками було підписано мирний договір, за якими Україна, якщо повністю відокремиться від Росії, визнавалась державами Четверного союзу.

Урядові П.Скоропадського та Директорії вдалось розширити міжнародні зв'язки. Україну визнали багато держав, хоча налагодити зв'язки з Радянською Росією та Польщею не вдалось. Вторгнення військ Антанти на південь України не сприяло, вирішенню жодного з питань, навколо яких точилась боротьба. Не вирішила їх і Паризька мирна конференція, на яку в січні 1919 р. прибула об'єднана делегація УНР та ЗУНР. Причому послі обох українських держав діяли самостійно.

3.Версальський договір.

У квітні було завершено розробку договору з Німеччиною.

Версальський мирний договір, що офіційно завершив Першу світову війну, було підписано у Версалі **28 червня 1919 р.** Німеччиною та «союзними державами, що об'єднувались» – США, Великою Британією, Францією, Італією, Японією, Бельгією, Болівією, Бразилією, Кубою, Еквадором, Грецією, Гватемалою, Таїті, Хіджазом, Гондурасом, Ліберією, Нікарагуа, Панамою, Перу, Польщею, Португалією, Румунією, Сербо-хорвато-словенською державою, Сіамом, Чехо-Словаччиною та Уругваєм, з іншого.

Умови Версальського договору:

- територіальні обмеження Німеччини;
- перерозподіл колоніальних володінь (в основному, на користь Великої Британії);
- військові обмеження (заборона загальної військової повинності, армія 100 тис. при 4 тис. офіцерів, заборона мати підводний флот, військову авіацію, важку артилерію, танки, створення демілітаризованої Рейнської зони);
- політичні обмеження (заборона аншлюсу з Австрією, накладення великих репарацій (в основному, на користь Франції), проголошення Німеччини єдиною винуватицею війни).

Дослідники вважають, що **жорсткі та принизливі умови договору були бомбою затриманої дії в самому центрі Європи.**

Американський сенат відмовився від ратифікації договору, і замість Версальського в **серпні 1921 р. США уклали з Німеччиною окремих договір, що не містив статей про Лігу Націй.**

Версальський договір набув сили закону 10 січня 1920 р. після ратифікації його Німеччиною і Великою Британією, Францією, Італією, Японією. Він складався з 440 статей одного протоколу, він поділявся, в свою чергу на 15 частин, які були поділені у відділи.

Кордони Німеччини зазнали значних змін. До Франції перейшли Ельзас і Лотарингія, копальні у Саарській області. Союзники окупували ліві узбережжя Рейну на 15 років. Зона на схід від Рейну на 50 км. підлягала повній демілітаризації. До Бельгії відійшли округи Ейпен і Мальмеді. Данія отримала північну частину Шлезвігу. Польща отримала Познань, райони Померанії, Західної та Східної Пруссії, частину Верхньої Сілезії, Гданськ став «вільним містом» під урядуванням Ліги Націй. Німецькі колонії Того і Камерун перейшли до Великої Британії та Франції. Велика Британія отримала Танганьїку (колишню німецьку Східну Африку), Бельгія – Руанду та Бурунді. За Японією закріпили Маршаллові, Маріанські та Каролінські острови, китайську область Цзяочжоу та концесію у Шаньдуні.

Винуватцями війни оголосили Німеччину та її союзників, на них поклали виплату **репарацій.** Суму узгодили на Лондонській конференції – 132 млрд. золотих марок. **Франція одержувала 52%, Велика Британія – 22%, Італія – 10%.**